

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ОБЛАСТЕН УПРАВИТЕЛ НА ОБЛАСТ ПЛЕВЕН

Одобрил: РАЛИЦА ДОБРЕВА
ОБЛАСТЕН УПРАВИТЕЛ НА ОБЛАСТ ПЛЕВЕН

Дата: 23.06.2015 г.

ЗАДАНИЕ ЗА ПРОЕКТИРАНЕ

ОБЕКТ: „Консервация, реставрация, експониране и социализация на „Храма на Фортуна” и обслужващата го туристическа инфраструктура в територията на „Археологическия резерват УЛПИЯ ЕСКУС” при с. Гиген, община Гулянци, Плевенска област”

МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ: с. Гиген, Община Гулянци, Област Плевен

ВЪЗЛОЖИТЕЛ: Областна администрация - Плевен

ФАЗА: Идеен проект

I. ОСНОВАНИЕ ЗА ПРОЕКТИРАНЕ

- Акт за собственост
- Кадастрална скица с идентификация
- Скица с виза за проектиране, съгласувана с Министерство на културата
- Задание за проектиране, съгласувано с Министерство на културата
- Документ за регистрация на Националния археологически резерват „Улпия Ескус” като недвижима културна ценност в Националния регистър на Министерство на културата и в Археологическата карта на България

II. ХРОНОЛОГИЯ НА АРХЕОЛОГИЧЕСКИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ИСТОРИЧЕСКА ЗНАЧИМОСТ НА АНТИЧНИЯ ГРАД УЛПИЯ ЕСКУС ПРИ С. ГИГЕН, ОБЩИНА ГУЛЯНЦИ, ПЛЕВЕНСКА ОБЛАСТ - ПРОУЧВАНЕ И ДОКУМЕНТИРАНЕ НА НЕДВИЖИМАТА КУЛТУРНА ЦЕННОСТ:

Улпия Ескус е най-големият и най-продължително проучван античен град от римската епоха в днешна северна България. Той се намира на около 50 км, северно от гр. Плевен (областният град) и само на 3 км от брега на р. Дунав. Останките от този град са разположени на свободен от съвременно строителство терен, което създава благоприятна предпоставка за неговото проучване и развитие като обект на културния туризъм.

Началото на археологическите разкопки в Ескус е поставено още през 1904 г. – 1905 г. Първите археологически проучвания са проведени под ръководството на Вацлав Добруски, тогава директор на Националния археологически музей. Разкопки се правят и в периода 1941 – 1943 г. Експедицията е българо-италианска и от българска страна е ръководена от Иванка

Жандова от АИМ-БАН, а от италианска – от проф. Антонио Фрова от Милския университет. Тогава се разкриват останките от една голяма сграда *extra murus*, която е разположена край южната крепостна стена.

След Втората световна война разкопките продължават. Първият етап е през 1947 – 1952 г., а вторият – от 1971 г. и до днес. До 1987 г. научен ръководител на проучванията в Улпия Ескус е проф. Теофил Иванов, а след това - доц. д-р Гергана Кабакчиева. В резултат на тези археологически проучвания са разкрити четири антични храма – три, които са самостоятелни на Капитолийската троица (Юпитер, Юнона и Минерва) и един на богинята Фортуна – закрилница на града; проучена е по-голямата част от Форум на града; гражданската базилика в северния му край; три обществени бани (терми); част от жилището на управителя на града (преториума); участъци от много антични улици; отделни сектори от укрепителните съоръжения – крепостни стени, кули, порти.

През последните двадесет години разкопките са концентрирани в югозападната част на укрепената площ. Там са изследвани руините от крепостните стени на античния град, както и тези от времето на ранноримското пребиваване на Пети Македонски легион през I в. сл. Хр. Проучени са също жилищни сгради и работилници край вътрешната страна на южната крепостна стена.

От две години археологическите разкопки се провеждат отново в центъра на Улпия Ескус (с научен ръководител доц. д-р Г. Кабакчиева). Обект на изследване е голямата сграда, южно от храма на Фортуна. Тя е известна още като „сградата с мозайката Ахейци“. В източния край на архитектурния ансамбъл през 1952 г. е открита посочената мозайка и разкопките са спрени. Продължаването им бе провокирано от идеята да се подготви цялата югоизточна част на Улпия Ескус за консервация, частична реставрация и частична анастилоза на храма на Фортуна. В резултат от най-новите проучвания сградата бе идентифицирана като преториума на Улпия Ескус, т.е. резиденцията на управителя на града. Долната схема представя общ план на археологически проучените сгради в археологическия резерват Улпия Ескус, които включват:

1. 1- Форум
2. 2, 3 и 4 - три самостоятелни храма на Капитолийската троица (Юпитер, Юнона и Минерва)
3. 5 – Гражданска базилика
4. 6 – Храм на Фортуна
5. 7 – Сграда към Форум
6. 8 – Преториум
7. 9 – Терми северно от улицата с магазините
8. 10 – Улицата с магазините (т.нар. улица „Менандър“)
9. 11 – Късно римски терми с кладенец
10. 12 – Сграда *Extra Murus*
11. 13 – Западна порта
12. 14 и 15 – източна и северна крепостни стени на Ескус 2 с кули, консервирани преди около 30 години

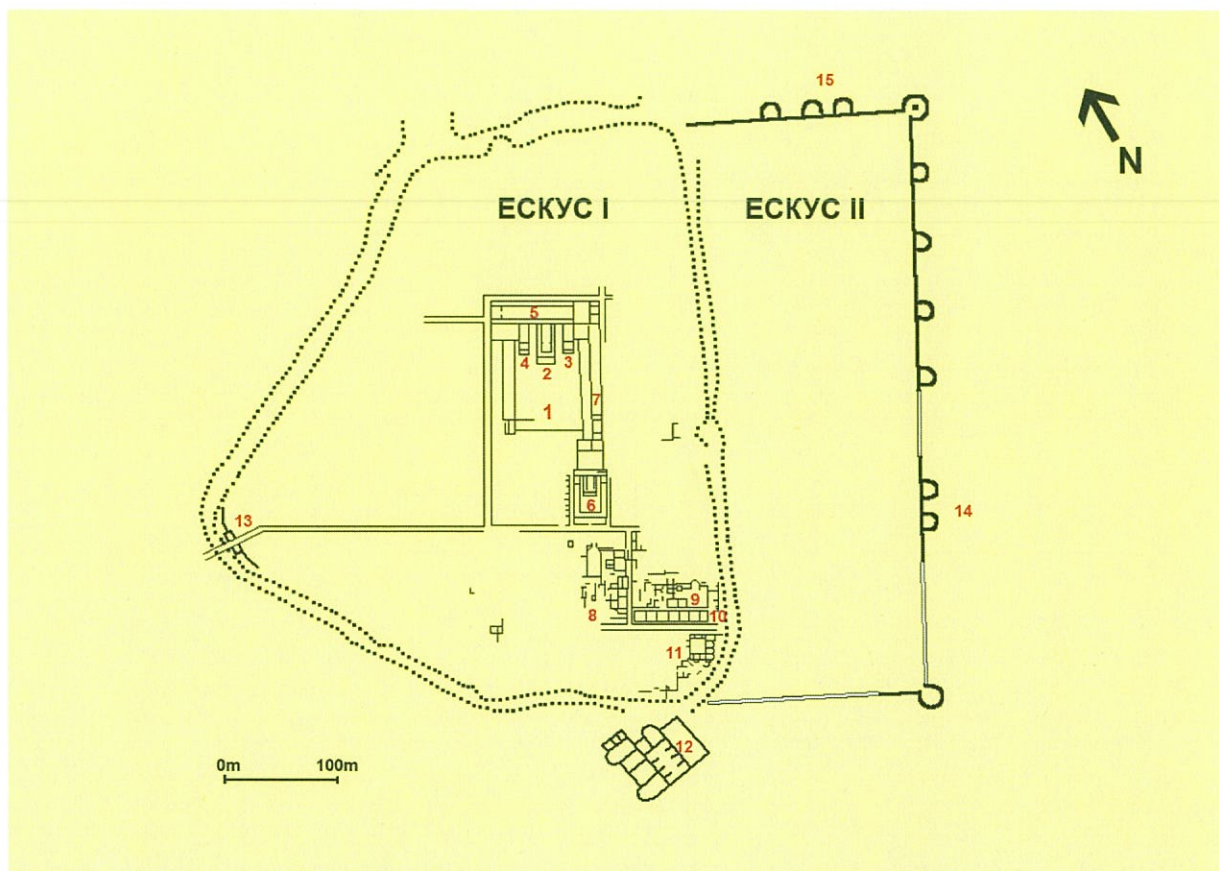

Схема 1 – Общ план на Улпия Ескус

III. ИСТОРИЧЕСКА СПРАВКА, ОПИСАНИЕ, СТЕПЕН НА ПРОУЧЕНОСТ

Античният град Улпия Ескус е основан през 106 г. сл. Хр., т.е. веднага след края на Дакийските войни на император Траян. Градът е създаден със статут на „римска колония“, което означава град с най-висш юридически ранг през римската епоха в границите на римската провинция Долна Мизия. Укрепената му площ е 18 ха. Градът Улпия Ескус възниква върху руините на най-ранния лагер на римски легион в ареала на Долен Дунав, който е носел името Ескус.

Главният площад на Улпия Ескус (Форумът) е сравним с тези на Рим, Остия и Ефес по големина, архитектура и архитектурна декорация. Това е центърът на древния град. Той е заобиколен от стени и е играл ролята на цитадела за Улпия Ескус. На Форума са разположени почти всички най-важните обществени сгради – мястото, където е заседавал местния парламент (курията); Капитолиумът, т.е. храмовете на Капитойлиската триада; гражданската базилика; обществена сграда, пригодена за разходки през зимата; портици, открит площад (area) за религиозни, празнични и други церемонии.

Проучените три комплекса от терми в Улпия Ескус са от различно време, но преобладават архитектурните останки от обществените бани от периода III – IV в.

Други важни проучвания са тези на уличната мрежа в града. Още през 50-те години на миналия век са разкрити големи части от добре павираните улици, много от които са с покрити тротоари и колониади. Те се пресичат под прав ъгъл, както е принципът на изграждане на уличната мрежа на античните градове от римската епоха.

През II – III век Улпия Ескус е фактическият икономически, културен и религиозен център на провинция Долна Мизия (днес северна България). Оттук са разпределяни много от стоките за вътрешността на земите между Дунава и Балкана. Проучванията показват, че населението е смесено – тракийско, както и преселници от всички краища на някогашната

Римска империя. В Ескус се развиват скулптурни и каменоделски ателиета, работилници за изработване на накити, както и такива за различни други производства (бронзолеярство, железарство, керамично и стъкларско производство, работилници за обработка на кожа, кост и др.). През втората половина на III в. сл. Хр. Ескус преживява упадък, поради разрушенията в края на Първата готска война в средата на века. През 271 г. сл. Хр. в Ескус се завръща на постоянен лагер отново Пети Македонски легион и остава там до края на Античността. За неговият щаб се укрепва нова площ, разположена край източната страна на града. Площта на това укрепление е 10 ха.

При управлението на император Константин Велики (306 – 337) и неговите синове Ескус преживява нов разцвет. До този град е построен и най-продължително съществувалия античен мост над река Дунав, в нейното долно течение. Той е открит лично от император Константин Велики през 328 г., събитие което трябва да свържем с официално посещение на императора в Ескус.

През 376 – 378 г. Ескус става обект на опустошаване по времето на Втората готска война.

Периодът V – VI век е трудно време за обитателите на античния град Ескус. Нападенията на различни племена от север зачестяват все повече до към края на VI век. Тогава при набезите на обединените сили на различни племена, начело с племето авари градът тотално е опожарен и разрушен.

През Средновековието върху руините на Ескус възникват и се развиват няколко средновековни селища, последното, от които съществува до средата на XIV век.

Храмът на Фортуна

Храмът на Фортуна е емблематичен за Улпия Ескус и неговата история. Той е изграден през 190 – 192 г. сл. Хр. т.е. е една от най-точно датиранияте сгради, проучени в България от периода I – IV в. сл. Хр. Точната датировка е установена по намерения при разкопките строителен надпис. Гражданите на Улпия Ескус са избрали за своя закрилница богинята Фортуна – богинята на щастието и са ѝ издигнали този храм. Той е разположен в югоизточния край на Форумния комплекс и южната му фасада опира до главната улица – *декуманус максимус* (*decumanus maximus*). От улицата по стълба, с няколко стъпала се достига до колонадата пред входа на голям перистилен двор.

Снимка 1 – Улицата (декуманус максимус), южно от храма на Фортуна, с нападните архитектурни детайли от храма върху нея

Снимка 2 – Улицата, южно от храма в процес на почистване от треви

Над колоните са изваяни римо-коринтски капители и фриз-архитрави, с гирлянди и различни изображения между тях. Релефът е висок. Фигурите са прецизно моделирани. Голяма част от тези масивни каменни блокове са намерени при разкопките.

Снимка 3 – Останките от храма на Фортуна, с намерените при разкопките архитектурни детайли

Снимка 4 – Останките от храма на Фортуна преди почистване от треви

Снимка 5 - Архитектурните детайли от храма на Фортуна

Снимка 6 – Фриз-архитрав от храма на Фортуна, близък план

Портици от три страни (изток, запад и юг) оформят перистил около голям вътрешен двор. Дворът е застлан с масивни каменни плочи. Голяма част от тях са *in situ*. В северния край на двора е разположен храмът. Той е от типа храм с подиум. По няколко стълба се достига до входа на храма. Запазени са изключително много детайли от архитектурната декорация на храма, както и храмовата статуя на Фортуна, която е изработена от качествен мрамор. Последната се съхранява в Националния археологически институт с музей, в гр. София.

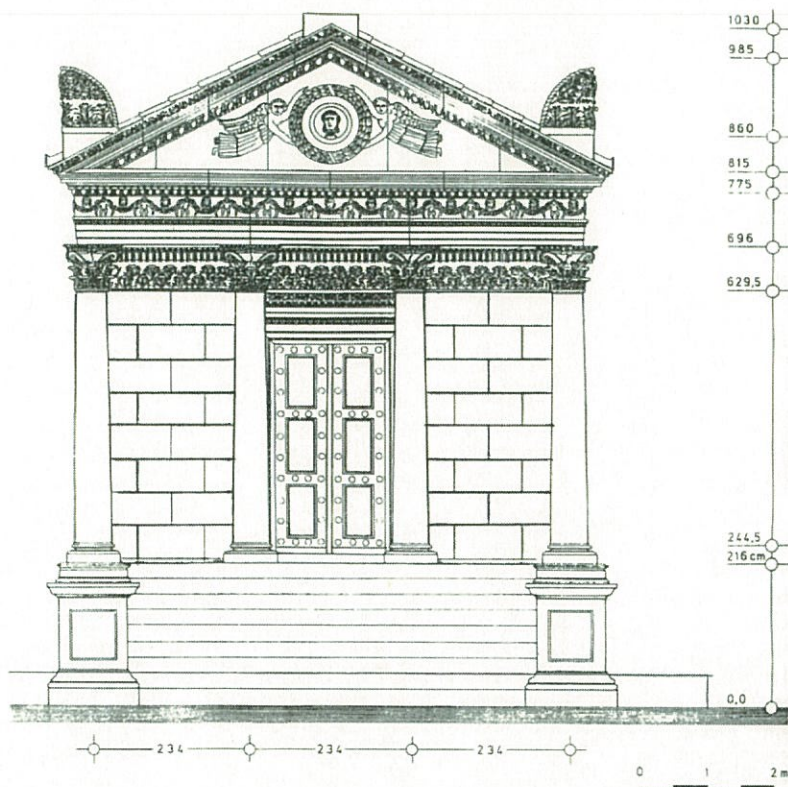

Снимка 7 - Част от западната стена на храма на Фортуна, със запазена вис. до 2,70 м от суперструкцията

Снимка 8 – Частите на фронтона на същинския храм в дъното на вътрешния двор на храмовия ансамбъл

Градежът на стените е в техника *opus quadratum implectum*. На места те са запазени на височина над 2,5 м. Многобройните запазени части от архитектурата и архитектурната декорация дават възможност да се направи частична **анастилоза** на храмов комплекс – представителната фасада от южната страна, перистилът и вътрешният двор, както и същинският храм.

Снимка 9 - Един от акротериите на храма на Фортуна

Схема 2 - Графична възстановка на същинския храм на Фортуна, автор арх. Юлий Фърков

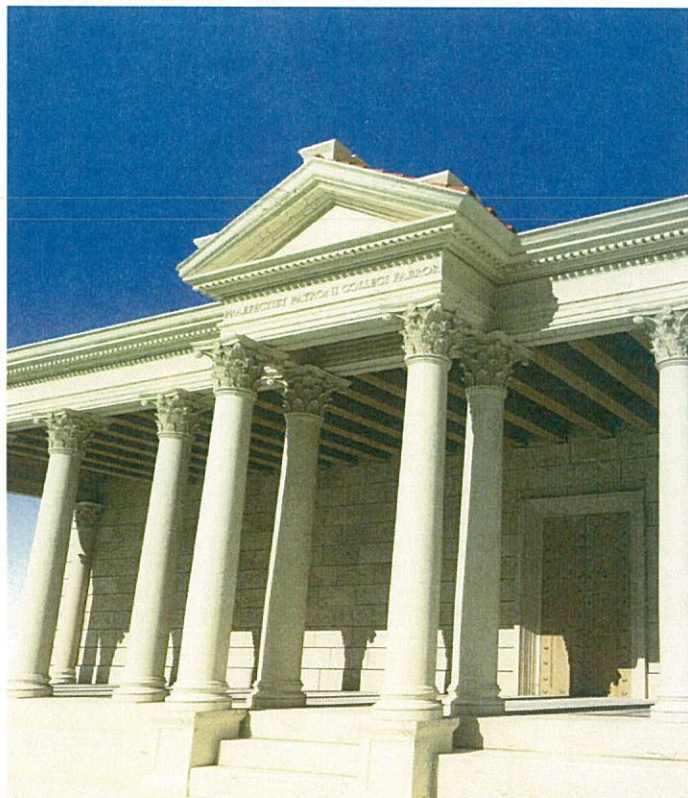

Схема 3 – Компютърна възстановка на южната (главна) фасада на храма на Фортуна, автор арх. Юлий Фърков

Първите археологически проучвания на храма на Фортуна датират от 1904 – 1905 г. и са проведени от Вацлав Добруски. Следващото проучване е в периода 1971 – 1987 г., под ръководството на Теофил Иванов. Храмът на Фортуна е изцяло проучен

IV. ПОДРОБНО ОПИСАНИЕ СЪСТОЯНИЕТО НА СЪЩЕСТВУВАЩИЯ ОБЕКТ

Античният град Улпия Ескус при с. Гиген, община Гулянци, област Плевен е обявен за археологически резерват с Разпореждане на Министерски съвет № 37 от 21 ноември 2001 г. в ДВ бр.104 от 30 ноември 2001г. С Разпореждането са определени границите на античния град с обща площ 507 016 кв. м, както следва:

а) на северозапад - по северозападната граница на имот № 235 от плана за земеразделяне на с. Гиген;

б) на север - северната граница на имот № 235, от нея по права линия до границата между имоти № 58 и 52 от масив 65 и от нея по западните граници на имоти № 52, 51, 50, 49, 48, 47, 46, 45, 44, 43, 42 и 41 от масив 65 по плана за земеразделяне на с. Гиген;

в) на изток - по права линия от западната граница на имот № 41 от масив 65 по плана за земеразделяне на с. Гиген до северозападния ъгъл на квартал 150 по регулационния план на Бежанския квартал, одобрен със Заповед № 878 от 1965 г. и Заповед № 3164 от 1975 г.; от нея по западните граници на кварталите 150, 145, 144 и по източните граници на парцелите от кв. 131 с № V-97 и X-91 до северната граница на кв. 154 и от нея по северната и западната граница на същия квартал по регулационния план на Бежанския квартал на с. Гиген;

г) на югозапад - по южната граница на кв. 153 по регулационния план на Бежанския квартал на с. Гиген до края на регулационната линия, от нея по южната граница на имот № 236 по плана за земеразделяне на с. Гиген и югозападната граница на имот № 235 до пресичането ѝ със северозападната граница.

Определят се и границите на охранителната зона с обща площ 2 420 189 кв. м, както следва:

а) от запад - от пътя за с. Байкал на север по десния бряг на р. Искър;

б) от север - по северните граници на имоти № 255, 239, 245, 246, 247 и имоти № 58, 57, 56, 55, 54, 53 от масив 65, от тях по западните граници на масив 63 и по западните и южните граници на масив 64 до пътя за с. Загражден и по него до източната граница на имот № 352 по плана за земеразделяне на с. Гиген;

в) от изток - по западната и южната граници на масив 74 и западните граници на масиви 113, 115 и 922 и от тях по източната граница на имот № 472 по плана за земеразделяне на с. Гиген до регулационната линия на селото;

г) от юг - по северната регулационна линия на с. Гиген и южната регулационна линия на Бежанския квартал, от тях на запад по шосето за с. Байкал до западната граница.

Малка част от крепостната стена на Ескус I е проучена. Участъците, които са се съхранили в много лошо състояние след проучването са били отново зарити като консервационна мярка за тяхното опазване. Консервирани и частично реставрирани са източната и северната порти на Ескус II и някои от кулите преди около 30 години. В момента археологическият паметник не се поддържа и има нужда от реконсервационна намеса. Непосредствено заобикалящата го среда също има нужда от благоустрояване. Необходимо е да се вземат мерки, които да експонират културната ценност, разкривайки нейната значимост, да я социализират и да я превърнат в притегателен, интригуващ и атрактивен туристически обект.

В още по-неугледен вид са останките от разкритите антични сгради в площта на подхода към Храма на Фортуна от южната страна на обекта, показани на схема 1 по-горе. Консервациите са правени по различно време и методика, което изисква реконсервацията им. На други въобще не е правена консервация – например на термите северно от магазините, както и източната част на преториума. Що се отнася до състоянието на античните улици, то също е незавидно. Улицата между банята с кладенеца и магазините (наречена ул. „Менандър“) е проучена и консервирана, но каменните плочи са разместени и не се виждат коловозите по тях. Това е резултат от недобра консервация преди повече от тридесет години. Тротоарите на тази улица не са консервирани и реставрирани, а при разкопките са открити няколко от колоните, които могат да бъдат вдигнати и да пресъздадат по-добре античната градска среда в Улпия Ескус. Късото кардо (наречено ул. „Ахейци“) от разгледаната улица на север – към храма е запазено на по-високо улично ниво. Консервирана е само част от тази улица. В северния ѝ край е разкрито уличното платно от II век. То може да се консервира и експонира като пример за повдигането на нивата по улиците в течение на времето.

Състоянието на останките от Храма на Фортуна е относително добро. Тук не е правена каквато и да се консервация. Запазени са около 300 фрагмента от архитектурната декорация на храма. По-голямата част от тях са цели детайли. Западната стена на храмовия комплекс е запазена до височина 2,50 м. На някои места по нея е съхранена и външната стенна мазилка в помпеанско червен цвят. На по-малка височина са запазени източната и северната стени. Плочникът на вътрешния двор, както и отточните канали са в много добро състояние. Южната фасада на храмовия ансамбъл е с официалният вход. От стълбата пред него е запазен стилобатът. На местата на намиране са голяма част от колоните, някои почти изцяло запазени, някои от капителите. При разкопките са открити почти всички фриз-архитравни блокове. В момента една част от тях са на място, а други – се намират в РИМ-Плевен и в НАИМ в София. По-добро е състоянието на фриз-архитравите от вътрешната колонада и същинския храм. Повечето са на мястото, където са открити. Тук липсват голям брой от колоните. Покривът на храма е бил украсен с големи и ажурно декорирани акротерии. Единият от тях е в НАИМ (в експозиция), а другият – в НИМ.

Поради дългият престой на открито архитектурните детайли са придобили тъмносив цвят, а върху много от тях са се развили лишеи и мъхове, които ги увреждат. Неразделна част от Храма на Фортуна е улицата - декуманус максимус пред него. Тук е необходимо да се направи консервация, реставрация, експониране и социализация на разкрития участък от

улицата, както и колонадата по южния ѝ тротоар. Така, ще се създаде по-цялостна представа за средата, която е заобикаляла храмът.

Във връзка със състоянието на останките от храма на Фортуна за реставрацията на същинския храм е необходимо демонтирането на останките от средновековна църква, построена на по-късен етап върху руините на храма и експонирането им в южната част на археологическия обект.

Консервацията, реставрацията, експонирането и социализацията на храма на Фортуна в Улпия Ескус са възможни и могат да се подготвят за туристическо посещение. Неразделна част от подхода към храма на Фортуна са останалите разкрити участъци от града в неговата югоизточна част, т.е. прилежащата му територия. Това означава, че е необходимо да се прокара трасе на временна туристическа пътека, която да минава там, където и днес е оформената „пътека“ между проучените сгради и по античните улици. Първата сграда след временния вход в Улпия Ескус е „сградата *extra murus*“. Останките от нея са консервирани през 80-те години на миналия век и се нуждаят от реконсервация.

Снимка 10 – Сграда *extra murus*

Следващата обществена сграда на север към храма на Фортуна са късноримските терми, с кладенеца. Термите също са консервирани, но преди повече от тридесет години и по тази причина е необходимо да бъдат реконсервирани със съвременни средства и технологии, както и кладенеца до тях.

Снимка 11 – Късноримски терми с кладенец, поглед от юг.

Снимка 12 - Късноримски терми с кладенец, поглед от запад

По подобен начин трябва да се подходи и към останалите късноримски постройки в югоизточната част на Улпия Ескус, а също и улиците около тях. Става дума за комплекс от магазини и още едни терми, северно от улицата, с посока изток – запад (най-южният декуманус) в Ескус. Всички те са проучени.

Снимка 13 - Улица (най-южен декуманус) между късноримските терми с кладенец и магазините в Улпия Ескус.

Снимка 14 – Актуално състояние на останките от двете бани (терми) в югоизточната част на Улпия Ескус

Ходовата туристическа линия води и до руините от частично проучения преториум. Те би трябвало да бъдат включени в общата програма за консервация на подходите към храма на Фортуна, заедно с връщане на мозайката „Ахейци“ или нейно копие, но експонирано под модерно защитно покритие.

Снимка 15 – Останките от източната част на преториума

Снимка 16 – Мозайката „Ахейци”, намерена в едно от източните помещения на преториума

Всички разкрити антични сгради в югоизточния край на Улпия Ескус датират от един и същи период – късноримския. Тяхното обединяване и показване пред широката туристическа публика ще разшири познанията на любителите на историята за културно-историческото наследство и култура на обитателите на този древен град от времето III – IV в.

Що се отнася до улицата (разкритото кардо) към Храма на Фортуна, то тук може да се покажат различните нива на улична настилка, което би представлявало интерес от страна на туристическата публика.

Някои от задачите, които се поставят с настоящия инвестиционен проект са следните:

1. Върху руините на същинският храм (*cella*) на богинята Фортуна лежат тези от ранносредновековна църква. Това изисква внимателен демонтаж, прецизен вторичен монтаж, консервация, реставрация, експониране и социализация на останките от еднокорабната църква на подходящо за целта място в границите на ”Археологическия резерват „Улпия Ескус”” или охранныте му зони, по специално разработен проект с подробна технология и методология.

Снимка 17 – Западната стена на храмовия комплекс на Фортуна и останките от средновековната църква

2. Необходимо е връщането на възможно най-много от оригиналните фриз-архитравни блокове с богата декорация, сега пръснати в различни музеи и места.
3. За да бъдат привлечени по-голям брой туристи, важно е и мозайката „Ахейци” да бъде върната на мястото, на което е открита. Тук тя ще дава много повече историческа информация, отколкото където и да е другаде.

4. Необходимо е изработване на копие на мраморната храмова статуя на богинята Фортуна.

Забележка: Автор на раздели II – IV и снимките от настоящото задание е доц. д-р Гергана Кабакчиева, настоящ археолог-проучвател на археологически резерват „Улпия Ескус“.

Към момента резерватът не разполага с подходящи условия за развитието на културен туризъм – липсват място за отдых на посетителите, санитарни възли, билетна каса, подход към обекта, помещение за охраната и др. Някои от проучените и реставрирани сгради по подхода до Храма на Фортуна са с неоформен достъп, неудобен за посетители, а някои от разкритите археологически структури са изцяло недостъпни.

Базата на археолозите, разположена наблизо, е с недостатъчен капацитет да поеме археологическите екипи, които работят на разкопките в античния град Улпия Ескус и не разполага с нужните помещения и съвременни условия за работа и пребиваване.

Съществуващата сграда в УПИ I – 81, кв. 152, с. Гиген е била музей до към края 80-те години на XX век. В момента тя е затворена и музейната сбирка е в РИМ-Плевен, като в имота е останал единствено лапидариум. Тя не отговаря на действащите норми в строителството (строена е от кирпич) и следва да бъде съборена.

Снимка 18 – Ограда и изглед към УПИ I – 81, кв. 152 с лапидариум

Снимки 19 - Ограда и изглед към УПИ I – 81, кв. 152 с лапидариум

Към момента Археологическият резерват Улпия Ескус, паметник на културата от национално значение, е оставен без елементарни и задължителни за един туристически обект сгради, съоръжения, достъп и др. и без необходимата за такъв обект охрана.

Във връзка с това е необходимо изграждането на подход към обекта, оформяне на временен вход към разкопките и изграждане на съоръжения за денонощна охрана и видеонаблюдение на обекта.

Необходимо е и изграждането на информационно-посетителски център с музейна сбирка в УПИ I – 81, кв. 152 по регулационния план на с. Гиген, Община Гулянци, Област Плевен, който ще обслужва археологическият резерват „Улпия Ескус“ и ще осигури условия за отдых на посетителите след разглеждането на античния град, възможност да се запознаят с историята на паметника, да разгледат музейната сбирка и да получат достъп до още информация. Посетителският център ще осигурява и подходящи условия за охраната на археологическия резерват и съхранение на археологически материал от новите археологически проучвания по време на първичната обработка и документиране от археологическите екипи, които проучват Ескус.

V. НОРМАТИВНИ ИЗИСКВАНИЯ ЗА ИЗГОТВЯНЕ НА ИНВЕСТИЦИОННИЯ ПРОЕКТ, СПЕЦИФИЧНИ ИЗИСКВАНИЯ ЗА РАСТАВРАЦИЯ

V.1 Общи изисквания

Инвестиционният проект следва да се изпълни в съответствие с действащите нормативни изисквания:

- Закон за устройство на територията;
- Закон за културното наследство
- Наредба № 4 за проектиране, изпълнение и поддържане на строежите в съответствие с изискванията на достъпна среда за населението, включително за хората с увреждания;
- Наредба № 7 за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони;
- Наредба № 4 за обхвата и съдържанието на инвестиционните проекти;
- Наредба № 2 за планиране и проектиране на комуникационно-транспортните системи на урбанизираните територии;
- Наредба № 5 за техническите паспорти на строежите;
- Наредба № 3 за основните положения за проектиране на конструкциите на строежите и за въздействията върху тях;
- Наредба № РД-02-20-19 от 2011 г. за проектиране на строителните конструкции на строежите чрез прилагане на европейската система за проектиране на строителни конструкции (БСА, бр. 1/ 2014 г.);
- Наредба № РД-02-20-2 от 2012 г. за проектиране на сгради и съоръжения в земетръсни райони (БСА, бр. 3/ 2012 г.);
- Наредба № 1 от 1996 г. за проектиране на плоско фундиране (ДВ, бр. 85 от 1996 г.) и Норми за проектиране на плоско фундиране (публ., БСА, бр. 10/1996 г.)
- Норми за проектиране на бетонни и стоманобетонни конструкции (БСА, бр. 7 – 8/ 2008 г.);
- Норми за проектиране на зидани конструкции (БСА, бр. 9 – 10/1998 г.);
- Норми за проектиране на дървени конструкции (БСА, бр. 5 – 6/1990 г.);
- Наредба № Из-1971 за строително-технически правила и норми за осигуряване на безопасност при пожар;
- Закон за опазване на околната среда;
- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми;
- Наредба № 2 за проектиране, изпълнение, контрол и приемане на хидроизолации и хидроизолационни системи на сгради и съоръжения;
- Закон за енергийната ефективност;
- Наредба № 7 за енергийна ефективност, топлосъхранение и икономия на енергия в сгради;
- Наредба № РД-16-1058 за показателите за разход на енергия и енергийните характеристики на сградите;

- Наредба № 15 за технически правила и нормативи за проектиране, изграждане и експлоатация на обектите и съоръженията за производство, пренос и разпределение на топлинна енергия;
- Директива 2010/31/EU от 19.05.2010г. относно енергийните характеристики на сградите;
- Наредба № 16-116 за техническа експлоатация на енергообзавеждането;
- Наредба № 4 за мълниезащитата на сгради, външни съоръжения и открити пространства;
- Наредба № 1 за проектиране, изграждане и поддържане на електрически уредби за ниско напрежение в сгради;
- Наредба № 4 за проектиране, изграждане и експлоатация на електрически уредби в сгради;
- Наредба № 2 за проектиране, изграждане и експлоатация на водоснабдителни системи;
- Наредба № 4 за проектиране, изграждане и експлоатация на сградни водопроводни и канализационни инсталации;
- Норми за проектиране на канализационни системи;
- Наредба № 2 за минималните изисквания за здравословни и безопасни условия на труд при извършване на строителни и монтажни работи;
- Наредба № 12 за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд при извършване на товарно-разтоварни работи;
- Наредба № 3 за минималните изисквания за безопасност и опазване на здравето на работещите при използване на лични предпазни средства на работното място;
- Наредба за съществените изисквания към строежите и оценяване съответствието на строителните продукти.
- Наредба 8 за устройствените планове.
- Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали (обн.ДВ бр.89/13.11.2012г.);
- Наредба 2 от 22.01.2013г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри (обн.ДВ бр.10/2013г.)
- Предписанията на НИНКН за обекта

Във връзка с приетите режими за опазване на недвижимата културна ценност с категория „Национално значение“ е необходимо да се спазват следните изисквания:

- Да се съхрани в максимална степен оригиналната археологическа структура.
- Допуска се частично консервационно надзиждане с цел опазване на оригиналната зидария и моделиране на силуетите.
- Допуска се частична реставрация и анастилоза по безспорни данни с цел експониране на елементите на архитектурния ансамбъл в южната част на археологическия резерват.
- При изпълнение на консервационно-реставрационните дейности да се съхранят при подходящи условия всички годни оригинални строителни елементи и материали при подходящи условия (тухли, каменни плочи, прагови камъни, каменна настилка от

перистилния двор и уличните платна, годния камък от смесената зидария и др.), като се обозначат и сортират.

- Да се използва подходяща малобагаритна техника за сортиране на архитектурните фрагменти от местен варовик, за консервация, детайлно архитектурно заснемане и фотограметрия или 3Д сканиране на пластичните мотиви.
- Допуска се намеса в прилежащата среда за осигуряване достъп – посетителски маршрути до отделните подобекти с подходяща настилка, съгласно теренните особености.
- Да се осигури ефективно отводняване за предотвратяване на деструктивното влияние на атмосферните и подпочвени води.

Инвестиционният проект следва да се разработи във фаза **идеен инвестиционен проект**. Предаването и приемането на работата се извършва с приемно – предавателен протокол между представители на Възложителя и на Изпълнителя по съответния подобект.

Инвестиционният проект, включително количествените сметки и спецификации по всичките му части, се представя в 5 екземпляра на хартия и в 3 екземпляра на електронен носител, формат AutoCAD или еквивалентен за графичните материали, Microsoft Word или еквивалентен – за текстовите файлове и Microsoft Excel или еквивалентен – за количествените сметки или еквивалентни.

Всички документи – графични и текстови, по всички части на инвестиционния проект за всеки от подобектите, се подписват и печатват от проектанта на съответната част и се съгласуват с подпис от проектантите на останалите части.

Проектантският колектив оказва пълно съдействие на Възложителя при съгласуване на проекта с експлоатационните дружества и при извършване оценка за съответствието на проекта със съществените изисквания към строежите.

VI. ИЗИСКВАНИЯ ЗА ОБХВАТ И СЪДЪРЖАНИЕ НА ПРОЕКТА В ЗАВИСИМОСТ ОТ ЕСТЕСТВОТО МУ ПО ЧАСТИ НА ПРОЕКТИРАНЕТО И ОТДЕЛНИ ПОДОБЕКТИ

VI.1. Подобект 1: Консервация, реставрация, експониране и социализация на Храма на Фортуна и фрагмент от декуманус максимус пред него, Археологически резерват „Улпия Ескус”, (ПИ) 000235 от карта на възстановената собственост (КВС) на землището на с. Гиген, Община Гулянци, Област Плевен

Разкритите архитектурни фрагменти, елементите на планова и пространствена композиция на храма на Фортуна при форумния градоустройствен ансамбъл на Колония Улпия Ескус дават основание за детайлна, научно обоснована частична анастилоза, достоверно възстановяване на архитектурния и пластичен първообраз на паметника, състоянието от 190-192 година. Храмът на Фортуна и разкритите южно от него части от уличната мрежа и инсули с магазини, бани, преториум, южни от него, притежават голям потенциал за развитие на културния туризъм не само поради високата си културно-историческа стойност, но и принадлежността им към забележителния градоустройствен план на Улпия Ескус. В тази връзка проектът следва да предложи решение за експониране на недвижимата културна ценност, което да отчита високата научна, архитектурна и художествена значимост и туристически ресурс.

За частичното възстановяване визията на обекта следва да се подобри състоянието му чрез консервационно-реставрационни методи и технологии, както и четивни експозиционни решения, съобразени с международно утвърдените принципи и практики.

По възможност да се осигури достъп за хора с двигателни увреждания.

Да се представи убедително решение за опазване и експониране, като се акцентира на основните елементи на архитектурната композиция:

- Южната фасада с колонада в коринтски стил и двуредовия латински строителен надпис.

- Южния и северния портик на перистила с фронтона – маркер на надлъжната композиционна ос на храма.

- Частична възстановка на източния и западния портик на перистила, според съхранените фризархитрави, съгласно изкуствовеческия и архитектурен анализ на декоративната система, творение на две скулптурни ателиета.

- Възстановяване на архитектурния обем на подиум на същинския храм, стълбището и частично архитектурния ред на четири колонния портик с фронтона, антите и целата.

- Експониране на реплика на статуята на Фортуна на оригиналното ѝ място в целата.

- Да се предвиди конструктивно укрепване на оригиналните зидове, както и частично показване на външните стенни мазилки в помпеанско червен цвят.

- Да се обърне особено внимание върху състоянието и технологията за консервация на архитектурните фрагменти и пластичните мотиви върху тях, подложени на ерозия на открито в продължение на повече от 45 години.

- Благоустройствените мероприятия да се проектират с подходящи материали и технологии.

- Теренът да се отводни ефективно.

- Да се предвиди алейно и художествено осветление.

А) Архитектурни изисквания:

Да се направи задълбочено проучване, включващо историческа справка, изследване на публикациите за обекта и резултатите от археологическите проучвания, определяне на етапите на градеж, степен на съхраненост на оригинала, състояние на автентичната структура, ценностна характеристика и др.

Да се направи пълно документиране на обекта, включващо прецизно заснемане с отразяване на особеностите на археологическата структура, патологиите на елементите и градежа и др.

Да се направи графична реконструкция на Храма на Фортуна по неоспорими данни

Да се представят решения за:

1. консервацията и реставрацията на археологическите елементи и структури;
2. проект за анастилоза;
3. създаването на устойчива, здравословна, безопасна и хигиенична архитектурна среда, осигуряване на достъп, подход, пътеки и връзки до обекта при минимална намеса в недвижимата културна ценност;
4. необходимите строителни материали и изделия за изпълнение на КРР и начинът на тяхната обработка;
5. методика и технология на консервацията и реставрацията;
6. дейности по социализация и експониране;

7. осигуряване на необходимата информационна инфраструктура на обекта;

Б) Изисквания за консервацията и реставрацията

1. да се направи проучване и документиране
2. да се направи археологически анализ на запазените елементи от архитектурата и архитектурната декорация и свързващите вещества на археологическите структури;
3. да се определи методологията на консервационно-реставрационните дейности, анастилозата;
4. да се даде технология, с рецептури за консервационно-реставрационни дейности.

В) Инженерно – конструктивни изисквания:

1. да се направи проучване и анализ на текущото състояние на археологическите елементи и структури – абсорбция, якост на натиск, якост на опън чрез разцепване, пукнати, мразоустойчивост.
2. да се предпишат необходимите мерки за конструктивно укрепване на структурите;
3. конструкцията да е осигурена да понесе предвидените в действащите нормативи натоварвания, сеизмична устойчивост, дълготрайност и якост на материалите.
4. проектирането да се извърши по въведените като БДС европейски стандарти от системата „Еврокодове”.

Необходими части и съдържание на инвестиционния проект на Подобект 1

Необходимите части и съдържание на проекта да бъдат в съответствие с изискванията на Наредба № 4 от 21.05.2001 г. за обхвата и съдържанието на инвестиционните проекти, издадена от министъра на регионалното развитие и благоустройството, обн., ДВ, бр. 51 от 5.06.2001 г.

VI.1.1 По част „Архитектура, консервация и реставрация”, да се представят следните чертежи и записка:

Да се направи подробно проучване и документиране на недвижимата културна ценност, включващо:

1. изследване и проучване на архивни материали, стари планове, снимки, литературни и други писмени източници;
2. почистване на разкритите архитектурни останки;
3. прецизно заснемане и анализ на физическото състояние на недвижимата културна ценност към момента;
4. каталогизиране на архитектурните елементи, придружени с фотодокументация
5. проучване на вида, етапите и степента на намеса в процеса на историческото развитие на недвижимата културна ценност и на нейната среда;
6. проучване на състоянието и ресурсите на околната прилежаща среда;
7. анализ на консервационно-реставрационните проблеми.

Към архитектурното документиране на недвижимата културна ценност и нейната среда да се представят:

1. ситуация с разполагане на недвижимата културна ценност върху устройствената основа на кадастралната карта (кадастралния план), КВС или кадастър;
2. архитектурни разпределения
3. изгледи;
4. напречни и надлъжни вертикални разрези;
5. специфични фрагменти, елементи и шаблони;
6. представяне на оригиналните недвижими елементи на декоративната художествена украса и обзавеждане на интериора и екстериора на археологическия обект;
7. каталог на архитектурните фрагменти и подробна фотодокументация
8. площно нивелетно заснемане на археологическия обект;
9. подробна фотодокументация;
10. обяснителна записка към документирането, която съдържа: идентификация на обекта - адресни и кадастрални данни, данни за статута и категорията на недвижимата културна ценност и на нейната среда; характеристика, датиране, типология, функционални особености и др.; обобщени резултати от проучването.
11. Количествена сметка

Към архитектурният проект за консервация, реставрация, експониране и социализация на недвижимата археологическа културна ценност - Храм на Фортуна - да се изяснят концепцията и методологическия подход за опазването на недвижимата културна ценност и нейната среда и предложението за съвременната намеса в съответствие с изискванията и ограничителните условия на Министерството на културата, предложенията за намеса в недвижимата културна ценност и в нейната среда и начините за тяхното сигниране, предложенията за решаване на специфични инфраструктурни, технологични и други проблеми:

1. ситуационно решение;
2. планове;
3. изгледи;
4. напречни и надлъжни вертикални разрези;
5. обяснителна записка,
6. спецификации на материали и изделия, ако е приложимо;
7. количествена и количествено-стойностна сметка.

VI.1.2 По част „Консервация и реставрация - технология” да се представят:

Да се направи подробно проучване и документиране на недвижимата културна ценност, включващо:

1. ситуиране на недвижимата културна ценност в прилежащата му среда, описание и размери;
2. фотодокументация;

3. графично заснемане на недвижимата културна ценност в подходящ мащаб;
4. графични схеми в подходящ мащаб, които отразяват: състоянието на археологическия обект; периодите от историческото развитие на недвижимата културна ценност; проведените консервационни намеси;
5. текстова информация за резултатите от извършени наблюдения, изследвания, анализи и др.

Проектното предложение да съдържа:

1. предложение за консервация и реставрация на недвижимата културна ценност
2. методика
3. технология
4. спецификация на материалите
5. количествени и количествено-стойностни сметки

VI.1.3 По част „Конструктивна“, да се представи:

Да се направи подробно проучване и документиране на недвижимата културна ценност, включващо:

1. тип и вид на носещите конструктивни системи (елементи);
2. описание на физическото състояние на конструктивните елементи - повреди, деформации, състояние на земната основа и на фундирането, физико-механични свойства на строителните материали

Проектното предложение да съдържа:

1. конструктивно решение;
2. обяснителната записка на част конструктивна да съдържа: необходимите изходни данни, документи и изисквания; специфичните изисквания, меродавни за определяне вида на конструкцията; данните на за проучвания и за сеизмичността на района на обекта; съображения и обосновка на приетото решение; описание на допълнителните мероприятия, наложени от конкретните теренни и хидрогеоложки условия; обосновка и описание на приетата строителна система и конструктивни решения;
3. спецификация на материалите, където е приложимо
4. Количествена и количествено-стойностна сметка
5. Част Конструктивна да е заверена от технически контрол.

VI.1.4 По част Пожарна безопасност да се представят следните чертежи и записка:

1. Обяснителната записка към част “Пожарна безопасност” на инвестиционния проект да включва: общи нормативни изисквания, в т.ч. изисквания от другите проектни части, изисквания от заданието за проектиране; основните характеристики на продуктите, свързани с удовлетворяване на изискванията за пожарна безопасност от техническите спецификации, определени със Закона за техническите изисквания към продуктите;
2. обосновки за приетите решения за степента на огнеустойчивост на строежа и неговите елементи; обосновки за приетите решения и начини на изпълнение на покритията.

3. Спецификация на строителни продукти и елементи на инсталациите, отнасящи се до безопасността при пожар.

VI.1.5 По част Геодезическа да се представят следните чертежи и записка:

1. подробна геодезическа снимка
2. план за вертикално планиране с означение на теренни и проектни коти.
3. трасировъчен план, разработен в съответствие с нормативните актове и инструкциите по геодезия и в степен на подробност, достатъчна за идеен проект.
4. Обяснителната записка към част Геодезическа на инвестиционния проект.

VI.1.6. По част Водопровод и канализация

Да се осигури трайно решение за цялостно отводняване на терена и отделните структури, описано в обяснителната записка, решена с вертикалната планировка.

VI.1.7. Част Електрическа за художествено осветление на обекта

Обяснителна записка и схема в подходящ мащаб за художествено осветление на обекта.

VI.1.8 По част ПБЗ да се представят следните чертежи и записка:

1. Строителен ситуационен план – решаващ разполагането на временните сгради и съоръжения и на инженерните мрежи и съоръжения.
2. Обяснителната записка към част ПБЗ да съдържа: данни и обосновки на общите условия, при които ще се изпълняват консервационно-реставрационните дейности и анастилозата; данни и обосновки на строителния ситуационен план, избора на строителната механизация за изпълнение на СМР и др.;
3. самостоятелни раздели по: здравословни и безопасни условия на труд и пожарна безопасност, като се посочват специфичните изисквания при изпълнение на СМР; опазване на околната среда по време на изпълнение на строителството.

VI.1.9 По част План за управление на строителните отпадъци:

Да се представи в обхват и съдържание съгласно Наредбата за управление на строителните отпадъци от 13.11.2012 г.

VI.1.10 Количествено-стойностна сметка по всички, описани по-горе части на целия подобект - Разработването на количествено-стойностните сметки в съответствие с актуални цени на Консорциум СЕК "Справочник за цените в стрителството" и/или сборник от ведомствени трудови норми за изпълнение на КРР за обекти паметници на културата, одобрени с Заповед РД09-147/30.03.1995г. на Министерство на културата и сборник с анализи Том 1 и Том 2 за КРР за обекти паметници на културата.

VI.2. Подобект 2: Консервация, реставрация, експониране и социализация на прилежащи на Храма на Фортуна археологически обекти в поземлен имот (ПИ) 000235 по Картата на възстановената собственост (КВС) на землището на с. Гиген, Община Гулянци, Област Плевен и демонтаж, монтаж, консервация, реставрация, експониране и социализация на останките от еднокорабната църква в южната част на

”Археологическия резерват Улпия Ескус”, (ПИ) 000235 от карта на възстановената собственост (КВС) или охранныте му зони

С инвестиционният проект следва да се дефинират дейностите, които ще се извършат в поземлен имот (ПИ) 000235:

- направа на временна туристическа пътека за подход до Храма на Фортуна в ПИ 000235 от временен вход на резервата от юг на имота;
- реконсервация и експониране на консервираните останки на сградата „extra murus”;
- реконсервация и експониране на проучените останки на късноримските терми с кладенец;
- реконсервация и експониране на сградите на комплекса от магазини и частична анастилоза на колонада пред комплекса от магазини по ул. „Менандър”;
- реконсервация и експониране на проучените останки на сградата на термите, северно от комплекса магазини.
- консервация на частично проучения преториум и експониране на мозайката „Ахейци” или нейно копие под съвременно защитно покритие;
- консервация и възстановяване на разкритите улици между горните сгради, вкл. най-южния декуманус и разкритото кардо към храма на Фортуна;
- демонтаж, прецизен вторичен монтаж, консервация, реставрация, експониране и социализация на останките от ранносредновековна еднокорабна църква, (построена върху храма на Фортуна), в южната част на ПИ№ 000235 в границите на „Археологическия резерват Улпия Ескус”;
- консервация и реставрация на улици от юг, изток и запад на Храма на Фортуна.

А) Архитектурни изисквания:

Да се направи задълбочено проучване, включващо историческа справка, изследване на публикациите за отделните архитектурни елементи по подхода до Храма на Фортуна и резултатите от археологическите проучвания за тях, определяне на етапите на градеж, степен на съхраненост на оригинала, състояние на автентичната структура, ценностна характеристика и др.

Да се направи пълно документиране на обекта, включващо прецизно заснемане с отразяване на особеностите на археологическата структура, патологиите на елементите и градежа и др.

Да се представят решения за:

1. реконсервацията и експониране на археологическите елементи и структури по подхода;
2. проект за частична анастилоза на колонадата на улицата с магазините;
3. методическо и технологично решение за демонтиране и прецизен вторичен монтаж на християнски храм ситуиран в момента върху античния Храм на Фортуна и преместването му в южната част на имота;
4. създаването на устойчива, здравословна, безопасна и хигиенична архитектурна среда, осигуряване на достъп, подход, пътеки и връзки между обектите при минимална намеса в паметника на културата,
5. необходимите строителни материали и изделия за изпълнение на КРР и начина на тяхната обработка;
6. методика и технология на реконсервацията
7. дейности по социализация и експониране
8. осигуряване на необходимата информационна инфраструктура за подобекта;

Б) Изисквания за консервацията и реставрацията

1. да се направи проучване и документиране
2. да се направят анализи на елементите и свързващите вещества на археологическите структури;
3. да се определи методологията на консервационните дейности, анастилозата (където е приложимо за улицата с магазините), демонтирането и повторния монтаж на християнския храм;
4. да се даде технология с рецептури за консервационните и предвидените реставрационни дейности

В) Инженерно – конструктивни изисквания:

1. да се направи проучване и анализ на текущото състояние на археологическите елементи и структури – абсорбция, якост на натиск, якост на опън чрез разцепване, пукнати, мразоустойчивост;
2. да се предпишат необходимите мерки за конструктивно укрепване на структурите;
3. конструкцията да е осигурена да понесе предвидените в действащите нормативи натоварвания, сеизмична устойчивост, дълготрайност и якост на материалите;
4. проектирането да се извърши по въведените като БДС европейски стандарти от системата „Еврокодове”.

Необходими части и съдържание на инвестиционния проект на Подобект 2

Необходимите части и съдържание на проекта да бъдат в съответствие с изискванията на Наредба № 4 от 21.05.2001 г. за обхвата и съдържанието на инвестиционните проекти, издадена от министъра на регионалното развитие и благоустройството, обн., ДВ, бр. 51 от 5.06.2001 г.

VI.2.1 По част „Архитектура, консервация и реставрация”, да се представят следните чертежи и записка:

Да се направи подробно проучване и документиране на недвижимите културни ценности по подхода до Храма на Фортуна от временния вход до самия храм, включващо:

- изследване и проучване на архивни материали, стари планове, снимки, литературни и други писмени източници;
- прецизно заснемане и анализ на физическото състояние на недвижимите културни ценности по подхода към момента;
- проучване на вида, етапите и степента на намеса в процеса на историческото развитие на недвижимите културни ценности по подхода и на тяхната среда;
- проучване на състоянието и ресурсите на околната прилежаща среда;
- анализ на консервационно-реставрационните проблеми и идентифициране на необходимостта от ре-реставрация на недвижимите културни ценности по подхода.

Към архитектурното документиране на недвижимите културни ценности по подхода до Храма на Фортуна и тяхната среда да се представят:

- ситуация с разполагане на недвижимата културна ценност върху устройствената основа на кадастралната карта (кадастралния план), КВС или кадастър;
- архитектурни разпределения
- изгледи;
- напречни и надлъжни вертикални разрези;
- специфични фрагменти, елементи, детайли и шаблони;
- чертежи с представяне на оригиналните недвижими елементи на декоративната художествена украса и обзавеждане на интериора и екстериора на археологическия обект;
- площно нивелетно заснемане на археологическия обект;
- подробна фотодокументация;
- анализ и графична реконструкция
- обяснителна записка към документирането, която съдържа: идентификация на обекта - адресни и кадастрални данни, данни за статута и категорията на недвижимата културна ценност и на нейната среда; характеристика, датиране, типология, функционални особености и др.; обобщени резултати от проучването.

Към архитектурният проект за реконсервация, експониране и социализация на недвижимите археологически културни ценности по подхода до Храма на Фортуна да се изясни дали е необходима нова реставрационна намеса за опазването на всяка от тях и предложението за съвременната намеса в съответствие с изискванията и ограничителните условия на Министерството на културата, предложенията за намеса в недвижимите културни ценности и в тяхната среда и начините за тяхното сигниране, предложенията за решаване на специфични инфраструктурни, технологични и други проблеми, описание на технологията на демонтиране и повторен монтаж на средовековната църква над античния храм и да се приложат:

1. ситуационно решение;
2. планове;
3. изгледи;
4. напречни и надлъжни вертикални разрези;
5. обяснителна записка,
6. спецификации на материали и изделия, ако е приложимо;
7. количествена и количествено-стойностна сметка

VI.2.2 По част „Консервация и реставрация - технология”, да се представят:

Да се направи подробно проучване и документиране на недвижимите културни ценности по подхода до Храма на Фортуна, включващо за всяка:

1. ситуиране на недвижимите културни ценности в прилежащата им среда, описание и размери и връзката им с подхода;
2. фотодокументация;
3. графично заснемане на недвижимите културни ценности в подходящ мащаб;

4. графични схеми в подходящ мащаб, които отразяват: състоянието на археологическия обект; периодите от историческото развитие на недвижимата културна ценност; проведените консервационни намеси;
5. текстова информация за резултатите от извършени наблюдения, изследвания, анализи и др.

Проектното предложение да съдържа:

1. предложение за реконсервация и експониране на всяка от недвижимите културни ценности
2. методика
3. технология
4. спецификация на материалите
5. количествена и количествено-стойностна сметка

VI.2.3 По част „Конструктивна“, да се представи:

Да се направи подробно проучване и документиране на недвижимите културни ценности, включващо:

1. тип и вид на носещите конструктивни системи (елементи);
2. описание на физическото състояние на конструктивните елементи - повреди, деформации, състояние на земната основа и на фундамането, физико-механични свойства на строителните материали

Проектното предложение да съдържа:

1. конструктивно решение;
2. обяснителната записка на част конструктивна да съдържа: необходимите изходни данни, документи и изисквания; специфичните изисквания, меродавни за определяне вида на конструкцията; данните за сеизмичността на района на обекта; съображения и обосновка на приетото решение; описание на допълнителните мероприятия, наложени от конкретните теренни и хидрогеоложки условия; обосновка и описание на приетата строителна система и конструктивни решения;
3. спецификация на материалите, където е приложимо
4. количествена и количествено-стойностна сметка
5. Част Конструктивна да е заверена от технически контрол и да съдържа оценка за съответствието на проекта.

VI.2.4 По част Пожарна безопасност да се представят следните чертежи и записка:

1. Обяснителната записка към част “Пожарна безопасност” на инвестиционния проект да включва: общи нормативни изисквания, в т.ч. изисквания от другите проектни части, изисквания от заданието за проектиране; основните характеристики на продуктите, свързани с удовлетворяване на изискванията за пожарна безопасност, определени със Закона за техническите изисквания към продуктите;

2. обосновки за приетите решения за степента на огнеустойчивост на строежа и неговите елементи; обосновки за приетите решения и начини на изпълнение на покритията.

3. Спецификация на строителни продукти и елементи на инсталациите, отнасящи се до безопасността при пожар.

VI.2.5 По част Геодезическа да се представят следните чертежи и записка:

1. Подробна геодезическа снимка
2. План за вертикално планиране с означение на теренни и проектни коти.
3. Трасировъчен план, разработен в съответствие с нормативните актове и инструкциите по геодезия, и в степен на подробност, достатъчна за идеен проект.
4. Обяснителната записка към част Геодезическа на инвестиционния проект.

VI.2.6 По част ПБЗ да се представят следните чертежи и записка:

1. Строителен ситуационен план – решаващ разполагането на временните сгради и съоръжения и на инженерните мрежи и съоръжения.
2. Обяснителната записка към част ПБЗ да съдържа: данни и обосновки на общите условия, при които ще се изпълняват консервационно-реставрационните дейности и анастилозата; данни и обосновки на строителния ситуационен план, избора на строителната механизация за изпълнение на СМР и др.;
3. самостоятелни раздели по: здравословни и безопасни условия на труд и пожарна безопасност, като се посочват специфичните изисквания при изпълнение на СМР; опазване на околната среда по време на изпълнение на строителството.

VI.1.7. Водопровод и канализация

Да се осигури трайно решение за цялостно отводняване на терена по подхода и отделните структури на обектите по подхода до Храма на Фортуна.

VI.1.8. Част Електрическа за осветление на подхода

Обяснителна записка, всички необходими чертежи в подходящ мащаб за осветление на подхода до Храма на Фортуна.

VI.2.9 По част План за управление на строителните отпадъци

Да се представи в обхват и съдържание съгласно Наредбата за управление на строителните отпадъци от 13.11.2012 г.

VI.2.10 Количествено-стойностна сметка на целия подобект - Разработването на количествено-стойностните сметки в съответствие с актуални цени на Консорциум СЕК "Справочник за цените в стрителството" и/или сборник от ведомствени трудови норми за изпълнение на КРР за обекти паметници на културата, одобрени с Заповед РД09-147/30.03.1995г. на Министерство на културата и сборник с анализи Том 1 и Том 2 за КРР за обекти паметници на културата.

VI.3 Подобект 3: Оформяне на временен вход за посетители от юг на Археологически резерват „Улпия Ескус” и изграждане на временна ограда и видеонаблюдение по границата на (ПИ) 000235 от карта на възстановената собственост (КВС) на землището на с. Гиген, Община Гулянци, Област Плевен

С инвестиционният проект следва да се дефинират дейностите, които ще се извършат в поземлен имот (ПИ) 000235:

- подходящо оформяне на временен вход на обекта от юг на ПИ 000235 от юг;

- проектиране на цялостна ограда на ПИ 000235 от лек тип, Ескус 1, с денонощна система за контрол на достъпа дистанционно;

- денонощно видео наблюдение по границите и вътрешността на имота и необходимите комуникации и връзки с информационно – посетителския център и стая за охрана.

Необходими части и съдържание на инвестиционния проект на Подобект 2

VI.3.1 По част Геодезия се представят следните чертежи и записка:

1. Геодезическа снимка
2. Обяснителната записка към част Геодезическа на инвестиционния проект.

VI.3.2 Архитектура

Обяснителна записка с чертеж на фрагмент, изясняващ типа ограда и начина на финансиране на оградата.

VI.3.3 Конструкции

Обяснителна записка

VI.3.4 По част Електро-инсталации да се представят

1. Схеми на площадковите ел. мрежи и съоръжения (вкл. слаботокови);
2. В проекта да са застъпени следните части:
  - Сигнално-охранителна
  - Видеонаблюдение, като част от сигнално-охранителната система
  - Осветление.
3. Обяснителната записка на част ел. инсталации.
4. Количествена и количествено-стойностна сметка.
5. Допуска се съвместно отразяване върху едни и същи планове на схемите за разположение на два или повече видове инсталации с близки по вид и устройство градивни елементи и технология на изпълнение.

VI.3.5 По част ПБЗ се представят следните чертежи и записка:

1. Строителен ситуационен план
2. Обяснителната записка към част ПБЗ да съдържа: данни и обосновки на общите условия, при които ще се изпълнява строителството; данни и обосновки на строителния ситуационен план, избора на строителната механизация за изпълнение на СМР;
3. Самостоятелни раздели по: здравословни и безопасни условия на труд и пожарна безопасност, като се посочват специфичните изисквания при изпълнение на СМР; опазване на околната среда по време на изпълнение на строителството.

VI.3.6 По част Пожарна безопасност се представят следните чертежи и записка:

1. Обяснителната записка към част "Пожарна безопасност" на инвестиционния проект да включва: общи нормативни изисквания, в т.ч. изисквания от другите проектни части, изисквания от заданието за проектиране; основните характеристики на продуктите, свързани с удовлетворяване на изискванията за пожарна безопасност от техническите спецификации, определени със Закона за техническите изисквания към продуктите;
2. Обосновки за приетите решения за степента на огнеустойчивост на строежа и неговите елементи; обосновки за приетите решения и начини на изпълнение на покритията.
3. Спецификация на строителни продукти и елементи на инсталациите, отнасящи се до безопасността при пожар.

VI.3.7 По част УСО

Да се представи в обхват и съдържание съгласно Наредбата за управление на строителните отпадъци от 13.11.2012 г.

VI.3.8 Количествено-стойностна сметка на целия подобект - Разработването на количествено-стойностните сметки в съответствие с актуални цени на Консорциум СЕК "Справочник за цените в строителството" и/или сборник от ведомствени трудови норми за изпълнение на КРР за обекти паметници на културата, одобрени с Заповед РД09-147/30.03.1995г. на Министерство на културата и сборник с анализи Том 1 и Том 2 за КРР за обекти паметници на културата.

VI.4 Подобект 4: Изграждане на информационно-посетителски център с музейна сбирка в УПИ I – 81, кв. 152 по регулационния план на с. Гиген, Община Гулянци, Област Плевен

Общи изисквания към сградата и функционалното ѝ съдържание:

- максимална височина на сградата 2 /два/ етажа и частичен сутерен (по възможност);
- на първият етаж да се ситуират: приемно фоайе около което да се разположат рецепционно с площи за информация, продажба на специализирана туристическа книжнина, сувенири и продажба на билети, многофункционална зала с 60 места, лекционна и конферентна зала, подходящо пространство за музейна сбирка, помещения за администрация (възможно е да се потърси и на втория етаж), ескурзоводски и друг помощен обслужващ персонал, със собствен санитарен възел и битово, санитарни възли за посетители, помещение за охрана и видеонаблюдение, служебен вход с комуникации към втория етаж – стълбище и товаропътнически асансьор;
- частичен сутерен с технически помещения (по възможност) – гл.ел. табло, вентилация и климатизация, бойлерно, работилница по поддръжката, по възможност складове за архитектурни археологически находки, инструменти и инвентар, консумативи;
- на втория етаж да се предвидят помещения за археолози и реставратори – общо 12 броя със съответните анекси: санитарни възли, битовки с душов възел, складове за археологически находки, материали, помещение за почистващ инвентар и други обслужващи помещения;
- в свободната незастроена част от двора да се проектират лапидариум, паркоместа за леки автомобили и сграда за трафопост;

- пространството около сградата с прилежащите му елементи да се разработи паркоустройствено;
- архитектурата на сградата на информационно-посетителския център да бъде съобразена с естеството на археологическия резерват при възможно най-малка силуетна намеса в характера му, който Центъра ще обслужва.

А) Архитектурни изисквания:

Да се представят решения за:

1. функционално-пространствената композиция на сградата и пространството около нея;
2. архитектурно-художествения образ на сградата;
3. вписването на обектите в околната културна, архитектурна и ландшафтна среда;
4. създаването на устойчива, здравословна, безопасна и хигиенична архитектурна среда, достъпна за хора с увреждания,
5. необходимите строителни материали и изделия за изпълнение на СМР и начина на тяхната обработка, полагане и/или монтаж;
6. изпълнението на хидроизолациите и топлоизолациите на обекта;
7. осигуряване на естественото и изкуственото осветление;
8. изпълнението на настилките, облицовките и другите видове довършителни СМР на обекта.

В) Инженерно – конструктивни изисквания:

Да се представят решения за:

1. Строителната система, изчислителните схеми, конструктивните решения, отделните състояния на натоварванията и строително-технологичните решения;
2. Конкретните размери на конструктивните елементи, съгласувано с архитектурните решения, както и разположението на носещите и поемащите сеизмичните натоварвания конструктивни елементи.
3. Конструкцията да е осигурена да понесе предвидените в действащите нормативи натоварвания, сеизмична устойчивост, дълготрайност и якост на материалите.
4. Проектирането да се извърши по въведените като БДС европейски стандарти от системата „Еврокодове”.

Г) Инсталационни изисквания:

Ел. инсталации: проектът да се изпълни в съответствие с изискванията на Наредба № 16-116 за техническа експлоатация на енергообзавеждането, Наредба № 4 за мълниезащитата на сгради, външни съоръжения и открити пространства, Наредба № 1 за проектиране, изграждане и поддържане на електрически уредби за ниско напрежение в сгради, Наредба № 4 за проектиране, изграждане и експлоатация на електрически уредби в сгради, и всички действащи нормативи за този вид дейност, като при изпълнението следва да се спазват както цитираните нормативи, така и всички техни изменения и допълнения, валидни по време на извършване на СМР;

ВиК мрежа - да се проектира съгласно Наредба № 2 за проектиране, изграждане и експлоатация на водоснабдителни системи; Наредба № 4 за проектиране, изграждане и експлоатация на сградни водопроводни и канализационни инсталации; Норми за проектиране на канализационни системи, и всички действащи нормативи за този вид дейност, като при

изпълнението следва да се спазват както цитираните нормативи, така и всички техни изменения и допълнения, валидни по време на извършване на СМР;

ОВК инсталации – да се представи решение за целогодишна климатизацията на обекта включващо: избор на тръбната инсталация, на подходящи вътрешни тела и тяхното прикриване; вентилирането на обекта с принудителна вентилация, в съответствие с функционалното предназначение; контролирането на топовлажностните параметри на въздуха в обекта; отвеждането на кондензата от вътрешните тела при работа в летен режим и др.п.

Вентилационните и климатични инсталации да се разработят съгласно функционалното предназначение на отделните помещения като се спазят Нормите за проектиране на ОВКИ-Наредба №15. За всички санитарни възли и бани да се предвиди смукателна и принудителна вентилация.

Необходимите части и съдържание на проекта да бъдат в съответствие с изискванията на Наредба № 4 от 21.05.2001 г. за обхвата и съдържанието на инвестиционните проекти, издадена от министъра на регионалното развитие и благоустройството, обн., ДВ, бр. 51 от 5.06.2001 г.

VI.4.1 По част „Архитектура” да се представят следните чертежи и записка:

1. Ситуационно решение, което предвижда трафопост в границите на имота;
2. Разпределения на всички нива и план на покривните линии на сградите в имота;
3. Напречни и надлъжни вертикални разрези, изясняващи височините, нивата, наклоните на покривните равнини, изолациите, подовите настилки;
4. Обяснителна записка, изработена съгласно изискванията на чл. 30 от горесцитираната Наредба № 4.
5. Количествена и количествено-стойностна сметка за видове архитектурно-строителни работи.

VI.4.2 По част „Конструктивна“ да се представят следните чертежи и записка:

1. Премахване на съществуващото застрояване в имота;
2. Конструктивни чертежи;
3. Спецификации на материалите, ако е приложимо;
4. Обяснителната записка на част конструктивна;
5. Изчисленията към част конструктивна да включват предварителни ориентировъчни изчисления за определяне на приблизителните размери и разположението на носещите конструктивни елементи и конструкции, поемащи сеизмичните натоварвания.
6. Количествена и количествено-стойностна сметка за СМР по част конструктивна
7. Част Конструктивна да е заверена от технически контрол и да съдържа оценка за съответствието на проекта.

VI.4.3 По част Вътрешни Електроинсталации се представят следните чертежи и записка:

1. Схеми на външни мрежи и трафопостта - електроснабдителни и електрозахранващи, свързването на обекта с външните мрежи, които го захранва
2. Схеми на вътрешните площадкови мрежи, необходими за експлоатацията на обекта. В проекта да са застъпени следните части:

- Ел. захранване и ел. табла
  - Ел.осветление
  - Евакуационно осветление
  - Ефектно осветление
-
- Контакти и ел.обзавеждане
  - Сигнално-охранителна
  - Видеонаблюдение, като част от сигнално-охранителната система
  - Мълниезащитна инсталация
  - Заземителна инсталация.
  - Пожароизвестителна инсталация.
3. Обяснителната записка на част ел.инсталации;
  4. Изчисления към част ел.инсталации, съобразно изискванията по чл. 169 от ЗУТ, определени с нормите за проектиране и техническите спецификации;
  5. Спецификации на основните градивни елементи на отделните мрежи, инсталации и уредби;
  6. Част Пожароизвестяване на ел.проекта да бъде представена в отделни папки;
  7. Количествена и количествено-стойностна сметка за СМР по част външни и вътрешни ел. инсталации и трафопост на идейния проект.
  8. Допуска се съвместно отразяване върху едни и същи планове на схемите за разположение на два или повече видове инсталации с близки по вид и устройство градивни елементи и технология на изпълнение.

VI.4.4 По част ВиК инсталации да се представят следните чертежи и записка:

1. Схеми на решението на водопровода и канализацията;
2. Обяснителната записка на част ВиК;
3. Изчисленията към част водоснабдяване и канализация, които обосновават приетите решения;
4. Спецификации на необходимите основни съоръжения, машини и апарати.
5. Количествена и количествено-стойностна сметка за СМР по част ВиК инсталации

VI.4.5 По част ОВК да се представят следните чертежи и записка:

1. Схеми – планове и разреза с нанесени въздухопроводните и топлопреносните мрежи и разположението на съоръженията;
2. Обяснителната записка на част ОВК;
3. Изчисления към част ОВК;
4. Спецификации на необходимите основни материали и изделия.
5. Количествена и количествено-стойностна сметка за СМР по част ОВК

VI.4.6 По част Енергийна ефективност да се представи записка:

1. Обяснителната записка на част ЕЕ да съдържа: описание на функционалното предназначение на обекта; описание на: разположението, ориентацията и основните геометрични характеристики на обекта, обща дебелина на ограждащите конструкции и елементи, топлинни характеристики на конструктивните елементи на сградата; описание на проектираните системи за отопляване/охлаждане и вентилация на сградата, както и на техническите им характеристики; режими на обитаване, отоплявани зони, охлаждащи зони, брой на обитателите; консуматорите на енергия и приетите проектни функционални режими по групи технически уреди и системи;

VI.4.7 По част „Паркоустройство и благоустройство” се представят следните чертежи и записка:

1. Ситуационен план с решение на функционалното зонироване и площоразпределението, площната композиция, алеите и алейните настилки, пространствената композиция и растителното оформяне и местата за паркиране;
2. Разрези, изясняващи особености на съществуващия и проектния терен.
3. Обяснителна записка, съдържаща обяснение за композиционното решение
4. Спецификации на елементите, където е приложимо
5. Количествена и количествено-стойностна сметка по част „Паркоустройство и благоустройство”

VI.4.8 По част „Пожарна безопасност” да се представят следните чертежи и записка:

1. Ситуация
2. Планове за евакуация.
3. Обяснителната записка към част “Пожарна безопасност” на инвестиционния проект да включва: общи нормативни изисквания, в т.ч. изисквания от другите проектни части, изисквания от заданието за проектиране; основните характеристики на продуктите, свързани с удовлетворяване на изискванията за пожарна безопасност;
4. Обосновки за приетите решения за степента на огнеустойчивост на строежа и неговите елементи; обосновки за приетите решения и начини на изпълнение на покритията.
5. Количествена и количествено-стойностна сметка по част „Пожарна безопасност” да бъде предвидена към съответната част на инвестиционния проект, която засяга.

VI.4.9 По част „Геодезическа” да се представят следните чертежи и записка:

1. Геодезическа снимка;
2. План за вертикално планиране върху кадастрална основа, с височинно обвързване на съоръженията и обектите на техническата инфраструктура, с означение на теренни и проектни коти;
3. Обяснителната записка към част Геодезическа.

VI.4.10 По част „ПБЗ” да се представят следните чертежи и записка:

1. Строителен ситуационен план
2. Обяснителната записка към част ПБЗ да съдържа: данни и обосновки на общите условия, при които ще се изпълнява строителството; данни и обосновки на строителния ситуационен план, избора на строителната механизация за изпълнение на СМР;

3. самостоятелни раздели по-здравословни и безопасни условия на труд и пожарна безопасност, като се посочват специфичните изисквания при изпълнение на СМР; опазване на околната среда по време на изпълнение на строителството.

VI.4.11 По част План за управление на строителните отпадъци:

Да се представи в обхват и съдържание съгласно Наредбата за управление на строителните отпадъци от 13.11.2012 г.

VI.4.12 Количествено-стойностна сметка на целия подобект в съответствие с актуални цени на Консорциум СЕК "Справочник за цените в стрителството" и/или сборник от ведомствени трудови норми за изпълнение на КРР за обекти паметници на културата, одобрени с Заповед РД09-147/30.03.1995г. на Министерство на културата и сборник с анализи Том 1 и Том 2 за КРР за обекти паметници на културата.

Преди стартиране на изпълнението на КРР за съответните подобекти следва да се изготвят необходимите технически и работни проекти.

